

Entrevista a Joan Margarit

Joan Margarit, la catarsi de la poesia

Joan Margarit, poeta i arquitecte, serà mantenidor dels Jocs Florals que enguany se celebren a Barcelona amb aires renovadors.

Fa sol. La primavera s'estrena, la tarda comença. El mar només s'intueix. Ell és arquitecte. Pre-olímpic, olímpic i post-olímpic. És poeta.

Mentre espera l'entrevista escriu. Sempre, quan pot, escriu. Al capdamunt de la Rambla els paletes treballen, un edifici s'incrusta a la terra; ell n'és arquitecte. Al capdavant de la Rambla, el monument a Colom, quan trontollava, ell el va redreçar. A la nit un recital de poesia al Congrés del PEN; ell hi serà i llegirà els seus versos en veu alta. L'espera és curta.

El sol omple la taula. El bolígraf, la pregunta gelada i obligada, el paper, entren en escena. Ens decantem. Massa claror per a treballar en la introspecció pública. Millor la penombra. I, a la penombra, la poesia esborra l'arquitectura.

—*¿Poeta o arquitecte?*

—De poeta, se'n naix i, d'arquitecte, te'n fas. Sense fer arquitectura podria viure; sense fer poesia, no. Una altra cosa que es podria afegir, a aquestes raons que no són veritats absolutes, és que sense tenir vida no pots escriure. I, tenir una vida, no vol dir només respirar.

—*¿Vostè comença tard a escriure?*

—No. Jo començo a escriure tard en català.

—*Abans...*

—Abans, passo 25 anys de no escriure bé en castellà.

—*Després...*

—Sembla veritat que un només té una llengua. Pots ser bilingüe a l'hora de parlar, però no a l'hora d'escriure.

Va naixer a la Segarra, ara fa 54 anys, a Sanauja. Després, un llarg itinerari. Un destí final, Barcelona i l'arquitectura. Un desembarcament permanent, la poesia. Educació en castellà. Geografia diferent; per exemple, Tenerife. Llengua castellana, molts anys d'escriure i de no traure'n l'entrellat. Després tot el pòsit troba la paraula justa en una altra llengua. I el poeta

es torna imparabile. Molts llibres en molt pocs temps. Eren molts anys d'espera, molts anys de pair. Dues experiències de vida. La de poeta quasi eterna, la de la llengua quasi frenètica.

—Vostè ha publicat molt.

—Els malintencionats diuen que he escrit massa, els altres diuen que poc. El que passa és que durant un temps jo escric tot allò que havia guardat durant 25 anys. Ara és diferent, tres llibres, en els últims set anys tampoc no és molt.

—¿Naixer a la Segarra a l'any 38 no devia ser fàcil?

—En plena ofensiva de les tropes fran-

quistes, en la mateixa línia de front... ¡sóc viu de miracle! Potser la base de la meua sensualitat és d'haver nascut al fil de la navalla.

El meu pare es retirava i va fer allò que a la guerra es fa tant. És allò de l'amor i la mort. Després va venir un llarg pelegrinatge. Els meus pares eren funcionaris. Fins als vint anys vaig viure a molts llocs. A Sanaüja, a Girona, a Rubí, a Figueres, a Tenerife, a Las Palmas. I amb tot això vaig fer arquitectura a Barcelona, com si fos un estudiant foraster. Va ser com una sensació d'estrangeria a la pròpia ciutat.

—¿És una sensació que dura poc?

—No, són coses que duren. En realitat no m'arrello. A la Universitat participo en tot el que es va fent, però no té res a veure amb el patriotisme ni amb la resistència. Em moc al marge del catalanisme. Feia el que havia de fer amb un gruix de gent. No ho faig lligat a cap partit, ni a cap ideologia, ni a cap pàtria. Només podies fer dues coses, estar en una vorera o a l'altra.

—¿I aquest país, com el veu?

—Es un país complicat. Estem obsedits perquè tot sigui canònic i ordenat. I és un país catastròfic. Primer, geogràficament és un lloc molt poc convencional, de pas. A més, molts de nosaltres tenim històries molt poc canòniques.

—I ser un desarrelat...

—Va bé. Aquí ens podríem trobar amb moltes sorpreses. La biografia d'Espriu mateix, que passa per ser el poeta nacional, està per escriure. És una caixa de cabals tancada. No hi ha interès a ajudar a obrir-la. Sembla que no és moda.

—¿Li agrada l'Espriu?

—Entre Foix i Espriu no dubto. És moda no dir res. Qui millor no ha dit res és Foix. Això ho sabia molt bé Ferrater quan s'inventava Foix.

—En l'estudi de Romà Cuyàs quedava clar que es publica molta poesia. ¿Però, de lectors de poesia, n'hi ha?

—De lectors de poesia, n'hi ha més que a altres països.

—¿I de poetes també?

—Sembla que n'hi ha molts. Han quedat els bons. Sempre n'hi ha hagut molts d'aspirants a poetes. La poesia, als ulls del llec, sembla una operació immediata, contundent, senzilla. S'enganyen i no se n'adonen que estan davant la utilització més complexa de la paraula. Això, aquest engany, és símptoma d'analfabetisme, que estem en un país d'un nivell cultural baix.

—¿Tarda molt a escriure un poema?

—N'acabo de fer un que feia vint anys que li anava al darrere. Altres surten en

una tarda sense antecedents conscients.

—¿Primer el sentiment, després la paraula?

—Impossible de destriar.

—¿A vostè, li agrada la poesia amb argument?

—Des de la guerra del 14, quan van aparèixer les avantguardes, gent a qui va fer fàstic aquella carnisseria es va donar de baixa de l'oficialisme i va crear una altra cultura. Des d'aleshores s'han anat mantenint les dues tendències. I les avantguardes ara són les rereguardes, són una falsa avantguarda. Des d'aleshores han conviscut dos tipus formals de poesia. Moltes vegades sembla que ens barallem, però no. No hi ha res d'excloent.

—¿Però es barallen?

—No ens barallem, ja tenim prou feina. Però entre els poetes és freqüent la gent hipersensible, amb obsessions. Això de vegades és una llauna

—¿I les seves obsessions?

—No són d'aquesta mena. D'obsessions, algunes, però no de melic; si de cas de melic enfora.

—¿I li agrada que el llegeixin?

—En això es diuen moltes mentides. El lector és important. La poesia la llegeix poca gent perquè és molt difícil. El lector de poesia no és el que va a escoltar un concert, sinó el músic que interpreta la partitura. Però el ressò és gran. El lector tramet d'alguna manera la poesia als altres. Misteriosament, la poesia arriba.

—¿A part l'Espriu qui li agrada?

—¿De catalans?

—Dels qui vulgui. ¿Espriu i qui més?

—Vinyoli, Ferrater... De catalans, val més no parlar-ne. Som un país que no tenim pare. Si preguntes quin és el seu antecedent com a màxim et parlaran de l'avi. ¡Els empenya tant elogiar el veí! El català és tan envejós que s'ha d'assegurar que qui vol elogiar sigui difunt del tot i que hagin passat vint anys de la seva mort.

—¿Vinyoli va ser mal tractat?

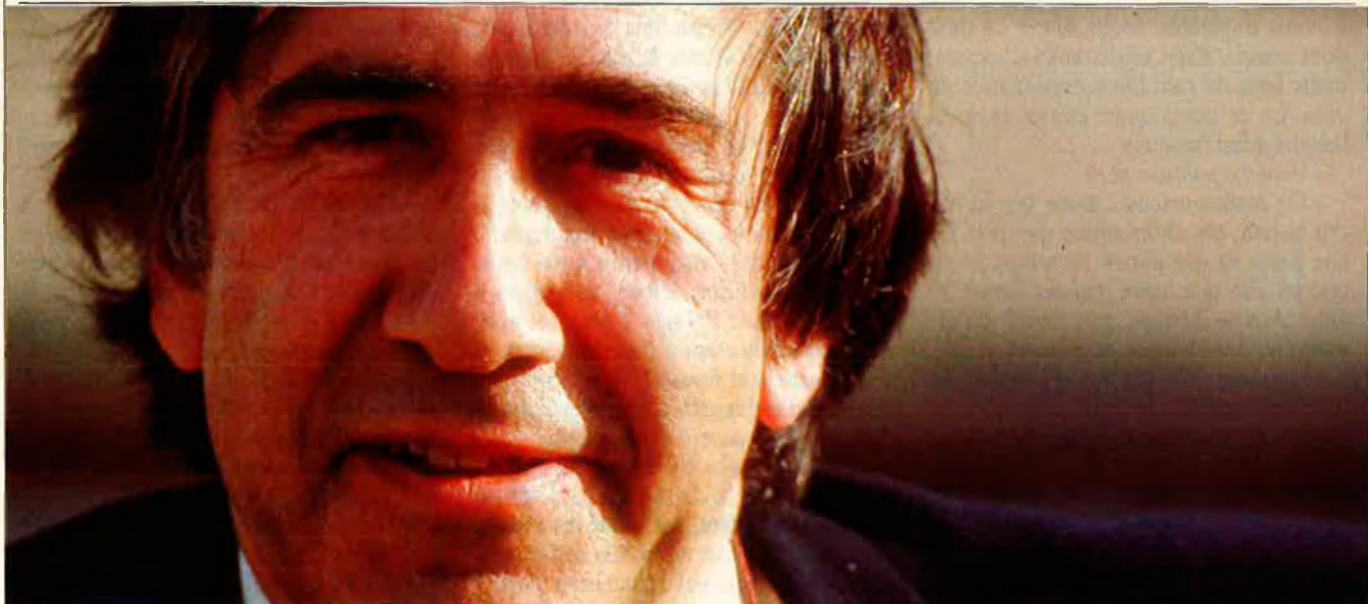
—¿Vinyoli? ¿Que volies que el portessin a la cavalcada de reis? No deus pas voler que un poeta sigui un cantant de roc.

—¿I Ferrater?

—Ferrater és el primer poeta actual; que la poesia no ha de ser resistencial, no ha de ser un acte patriòtic

En Ferrater és un dels primers poetes maleïts. En lloc d'en Rimbaud tenim en Verdaguier, en lloc d'en Verlaine, Maragall. Tots són gent d'ordre, de dreta. Es mitifica; és el que faltava a la poesia. Ferrater és un poeta esplèndid, però de deu poemes.

Ferrater és el primer poeta actual.

CARME PUERTOLAS

—¿Deu?

—Malgrat que ell va ser un gran defensor de la poesia intel·ligible. És un dels poetes que té un tant per cent més alt de poemes intel·ligibles

—¿Heavy o light?

—Jo, a això, no hi jugo. El que em fa feredat són els arcaïsmes. El català té menys paraules amb rotatge. El lèxic bàsic és més reduït i l'ampliació d'aquest lèxic s'ha de fer lentament; no n'hi ha prou de posar "ensem". La poesia agafa la paraula en el seu estat màxim de perfecció. Ha de dir el màxim amb el mínim.

—¿La poesia és un acte impúdic?

—La poesia suposo que és impúdica, és tramposa i diu la veritat. És un artífici per a trobar la veritat en minúscula. En poesia, com en l'amor, tot s'hi val. La poesia és molt paral·lela al procés amorós.

Un poema és com una tragèdia en teatre, com un *culebrón* de la televidió. És una catarsi. La poesia és bona o dolenta.

—¿I la diferència?

—A vegades un tel de ceba.

L'entrevista s'acaba i la tarda encara no ha caigut. El sol torna a cremar la cara i l'arquitectura torna a rebrotar. Les fotografies es fan sota el monument a Colom. Confessa que el monument el va fer patir. Era difícil. Hi va haver qui volia omplir la columna del monument de ciment. La seva solució va ser molt més complicada, més arriscada. Clavar un bàstec que aguantés aquell símbol, sense que es perdés la possibilitat de pujar a dalt amb l'ascensor. Conservar un cim d'infantesa per a molt barcelonins que mai no havien imaginat la Torre de Collserola. Ell, ca-

La resurrecció dels Jocs Florals

Aquest mes de maig es continuarà fent el mes de Maria, segurament les flors no aconseguiran de tancar les teranyines, però els Jocs Florals de Barcelona es trauran la pols de sobre. Han estat molts els intents. Però quasi mai no se n'han sortit. Oriol Bohigas, poc després de prendre possessió del càrrec va llançar la consigna. Pocs mesos després, els Jocs Florals desempolsinats són a punt d'estrenar-se. Els ànims són alts. Joan Margarit serà mantenidor dels Jocs. Uns Jocs que no tindran *Englantina d'or* (tema patriòtic) ni *Viola d'argent* (tema religiós). I on la reina serà la *Flor Natural*, dotada amb un milió de pessetes.

—¿Com és que dos arquitectes ressusciten els Jocs Florals?

—Els Jocs Florals feia temps que s'havien d'actualitzar, com totes les tradicions. Tradicional no ha de voler dir envellit. L'actualització feia falta, només cal veure que l'adjectiu *floralesc* és pejoratiu. Això ha passat per manca d'actualització. És un esforç que calia fer, sobretot en una manifestació d'aquesta mena, en què la poesia i la societat civil s'han comunicat d'una manera profunda durant tants anys.

—¿Ha estat difícil?

—Sempre hi ha els dos extrems. Els que volien cremar-ho tot i els que volien con-

servar-ho tot. El que ha proposat l'Ajuntament és el camí del mig que, mai millor dit, han estructurat dos arquitectes.

—¿I se'n sortiran?

—Ja ens n'hem sortit, si no hi ha problemes econòmics.

—N'hi pot haver.

—Sempre n'hi pot haver.

—¿I com s'ho faran per traure'ls la pols?

—Fins ara molts poetes de nivell se n'abstenien. Es tracta que, als Jocs Florals, hi torni a haver tota la poesia.

—Això vol dir que hi participin poetes importants.

—De moment tenim garantida la participació de Martí Pol, Marta Pessarrodona i Feliu Formosa.

I Joan Margarit continua parlant de poesia. Potser una de les coses que més il·lusió li fa és el Festival de Poesia que se celebrarà conjuntament amb els Jocs Florals. Quan qüestiono si la poesia recitada pels mateixos poetes té cap sentit, somriu i, per un moment, només per un moment, està disposat a convèncer: "Sempre t'aportarà alguna informació. Mai no serà un rapsode neutral". A ell, li agrada de llegir la seva poesia a la gent. Es nota i ho diu. També diu: "La poesia és la cosa més exacta i més lúcida que hi ha".

A. M.

tedràtic d'estructures a l'Escola d'Arquitectura, mestre de la precisió, de l'equilibri, de la solidesa fa reaparèixer la poesia. Mira la càmera. Mira la fotografia.

Surt Antonioni. Surt *Blow-up*. I per un moment sembla que pot desaparèixer tot.

A. Maresma